Waasan Päivälehti

Supplement

Wasa Dagblad Wasa Daily

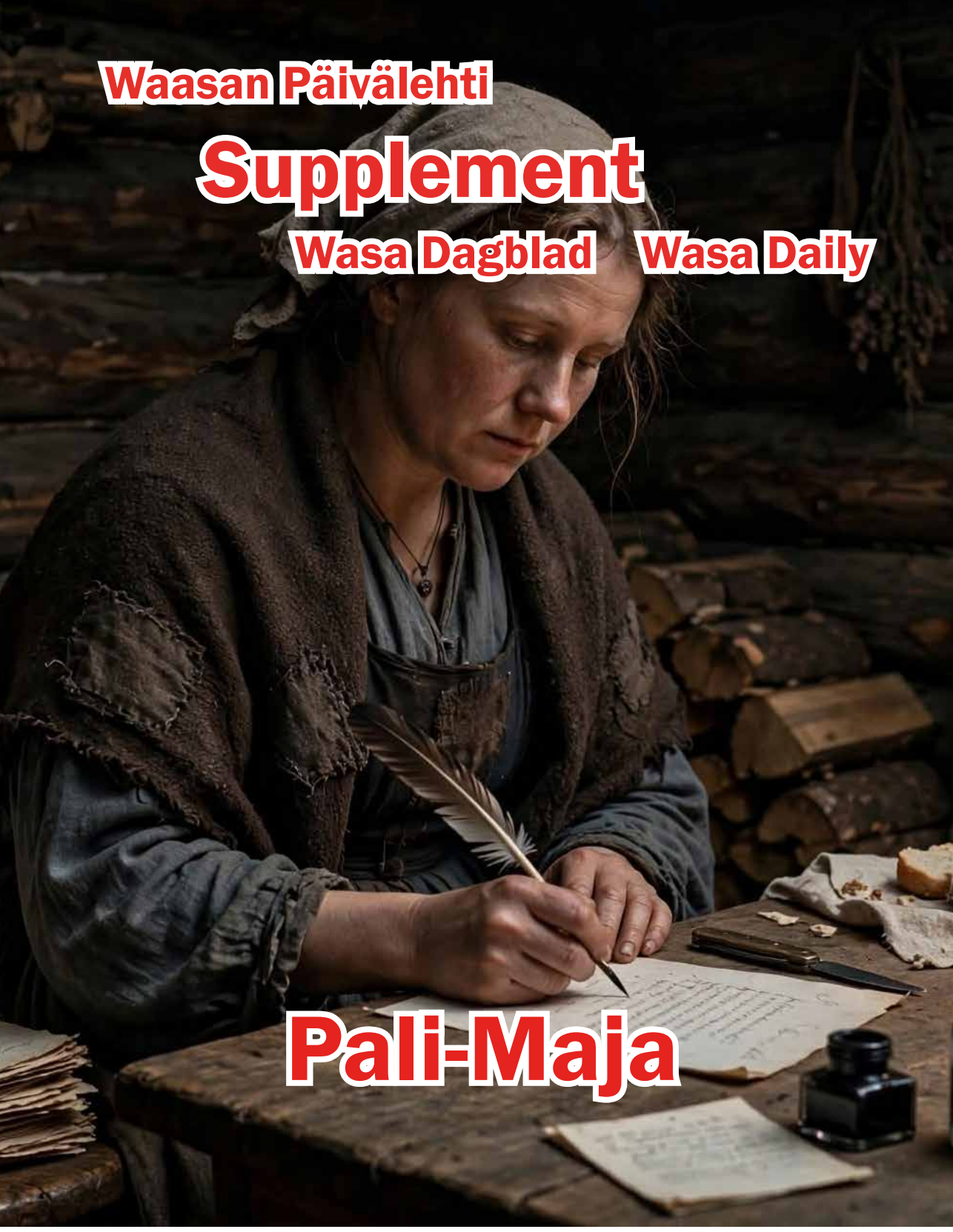

Pali-Maja

Pali-Maja, Marie Johansdotter Berg – Skrev första dikten om alkoholens negativa sidor

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Pjelax i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pala eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: ”Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hågen.”

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land.

På sin tid var hon en av de mest aktade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: ”Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt allmännast sjungas över hela Österbotten och vilken jag i barndomen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning omtalas.”

Pali-Maj måste nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon ”skolmästarinna” och i den rollen handhade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med båt från Närpes. Hennes medresenärer lär ha betecknat henne som en ”sångfågel”.

År 1814 födde hon en son vars far var Mats Matsson Snickars från Norrnäs i Närpes. På den tiden var utomäktenskapliga förbindelser både skamliga och olagliga. Hon fick sota för detta ”brott” med böter, men värre var att hon fick lida för sitt skamfilade anseende resten av sitt liv.

35 år gammal gifte hon sig med smeden Matts Mattsson Berg från Rangsby, och flyttade då till denna by, där hon livnärde sig som småskolelärare och poet fram till sin död. I äktenskapet fick hon fyra barn. Maken var enligt vad det berättas alkoholiserad, vilket sannolikt är orsaken denna Pali-Majas dikt, den första dikten någonsin i Finland som talar om alkoholens negativa sidor:

Tänk, vad hustru, barn få lida

för ditt rus,

I ditt hus

med mång’ tårar kvida,

tänka så: nu kommer svinet

som ett as

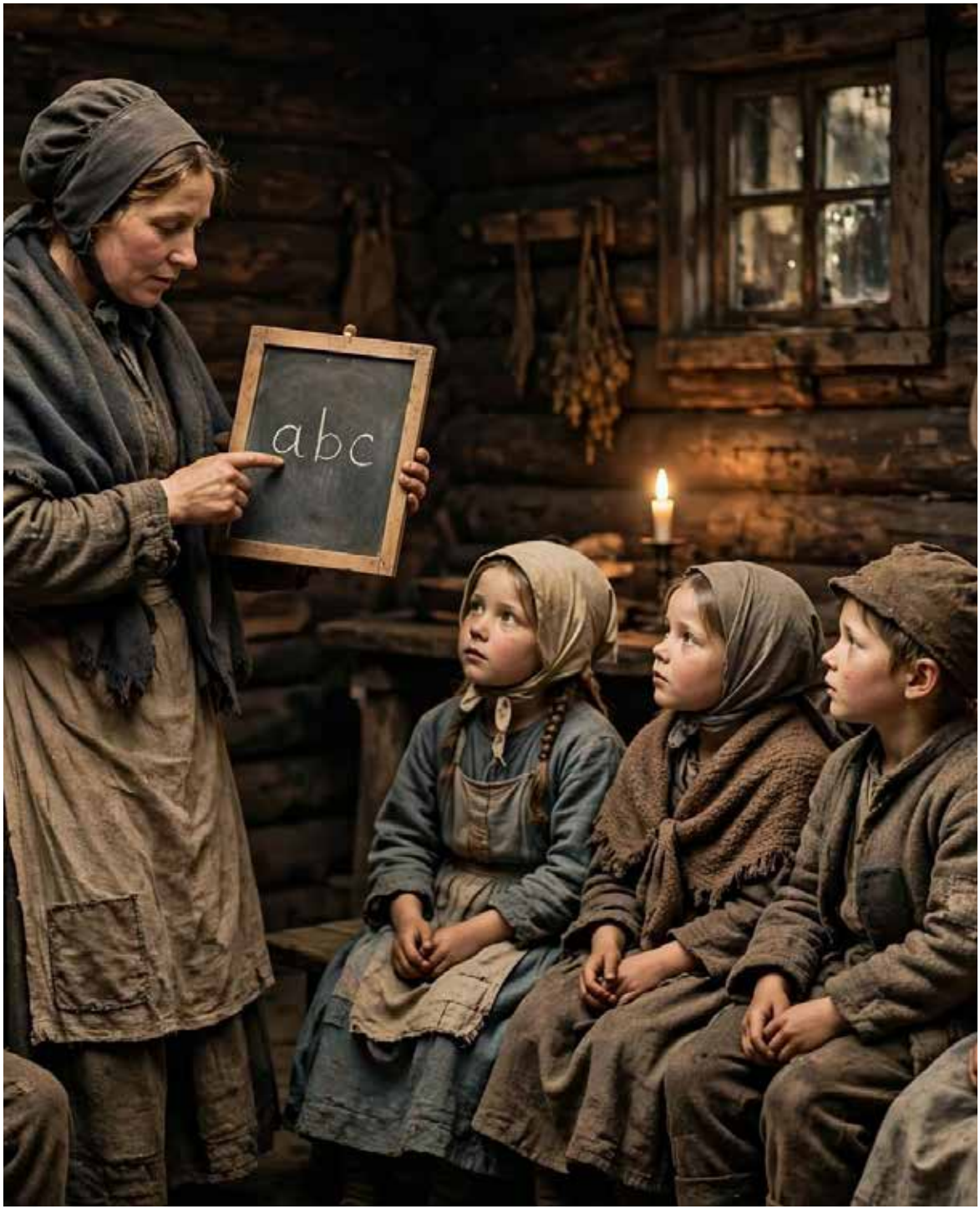

Pali-Maja livnärde sig som småskolelärare i byarna i Närpes. Bilden gjord med AI

Pali-Maja har skrivit hundratals, kanse tusentals dikter. Bara en del finns bevarade. . Bilden gjord med AI

rys och fas',

ragland' av brännvinet.

Sitt fjärde barn i äktenskapet födde hon 40 år gammal, en dotter med namnet Clara Johanna. Maken dog år 1847. Trots att hon var en väldigt produktiv poet upp i hög ålder gav denna verksamhet just inga inkomster. Efter makens död levde hon på socknens välgörenhet och hon bodde i ett rum i sin mågs smedja. Det berättas att hon var tvungen att bränna en del av sina dikter en kall vinter för att få litet värme. En stor del, kanske den största delen, av hennes dikter är förlorade.

Men ett femtiotal finns bevarade. Många av dessa är dystra och beskriver plötsliga olyckor och dödsfall. Men det finns många mera optimistiska dikter, som t.ex. "Kärleksvisa" och "Tankar om äktenskapet".

Känd är också en annan "fyllerivisa" omfattande ett tjugotal verser. Här är två verser av denna visa:

En ny visa vill jag sjunga.

kom och hör,

ni som bör.

gamla med de unga.

som sig vant begären följa

Denna sång,

fast ej lång,

skall ej er levnad dölja.

När som sabbaten inträder,

står du opp

i fullt lopp,

hastigt dig påkläder

och till krogen sedan skyndar

strax därpå

rus att få.

Ack. vad du då syndar!

En tragisk visa, och mera tragiskt är det att denna visa sannolikt beskrev hennes eget äktenskap. Tor Krook kommenterat denna dikt i tidningen Svenska skyddskåristen år 1925: "Den ger oss icke heller bara en inblick i Pali-Majas religiöst och moraliskt betonade syn på livet. Den ger oss en inblick i hennes eget olyckliga äktenskap. Den »fyllhund» hon här tecknar är ingen annan än hennes man. Därför är han så verklighetstrogen, att vi i visan kunna se honom, sedan han supit upp sin arbetsförtjänst på bykrogen, komma hem raglande av brännvin, med kläderna hängande i trasor, för att arg och hungrig skälla på hustrun och dänga henne och barnen, när hon icke har någon mat att sätta fram. En lindring i eländet blev det visserligen, sedan mannen en tredjedag jul blivit ihjälslagen under ett slagsmål. Men fattigdomen fortbestod dock, då hon med den knappa skolmästarlönen hade att försörja sig och de fem barnen.

När jag skriver detta om Pali-Majas olyckliga äktenskap, gå mina tankar till hembygden och de manga där, vilkas livslycka även i våra dagar ödelagts av samma fiende. Jag tänker på alla de tårar, som allt fortfarande gjutas i många hem på grund av brännvinets förbannelse."

Tre av Pali-Majas sånger publicerades i dagstidningen Ilmarinen, som utkom i Vasa och var föregångare till Vasabladet år 1851. Pali-Maja hade tydligen överlämnat ett stort antal dikter till tidningen, men sedan kom branden och allt förstördes. I nummer 30 av denna tidning presenterades Pali-Maja som

”En skaldinna från Nerpes” med denna text, åtföljd av dikten ”Vårsång”. I artikeln berättas också om hennes syskon, av vilka många gjorde framgångsrikt yrkesliv som urmarkare eller smeder.

Så här skrev Ilmarinen om Pali-Maja:

”En skaldinna i Nerpes.

Uti våra svenska socknar, ej mindre än i de finska, lefva ett antal sånger, som i vida högre grad än de finska äro okända för allmänheten. Visserligen måste det medgifvas, att de ingalunda såsom de finska, förtjena uppmärksamheten, såsom varande desamma underlägsna; dock torde äfven de ega sin rätt att behjertas af den, som vill fälla ett pålitligt omdöme om vår allmoges karakter och bildningsgrad. Namn af äkta folksånger tillkommer, måhända ingen enda af de sånger, som nu inom våra svenska församlingar anstämmas, och en stor del af dem äro ock af ett innehåll, som sårar sedligheten, eller ock röra de sig kring föremål, som föga förtjena besjungas — stortjufvar och mördares bragder, som i samma grad de äro djerfva och anlagda med en viss genialisk fintlighet, af sångaren behandlas med en förkärlek, såsom vore dessa illbragders män verkliga folkhjeltar. De i nämnde socknar begagnade visor hafva flerfaldigt upphof — en del äro våra stora skalders: Franzéns, Choræi, Runebergs o. s. v. populäraste, de der från städerne och de högre kretsarne trängt sig fram till de tjenande, och nu ofta i en korrumperad form, som ej saknar sitt egna intresse, tona från loftet, från vallhjonen i skogarne, och framför allt från skjutsgossens läppar. Hit vilja vi föra några ännu fortlefvande genuina svenska folksånger. En annan del härstamma från Sverige, och utbredas mest från bokbindarenas marknadsstånd, diktade af någon fintlig gesäll, någon småqvick sockenhandtverkare, mången gång af någon vägariddare, som en annan Cesar, kommenterar sitt eget skifterika lif — också är det en egenhet hos dessa visor, att någon mer eller mindre stolt antydning af författarens yrke och personlighet i dem anspråksfullt inpraktiseras.

Men för det tredje eger ock hvarje socken sina sånger, som äro diktade af i socknen lefvande skalder och skaldinnor, och ofta vända sig kring intressen och händelser, som dersammastädes hafva sin lokal. En af de rikaste socknar i detta hänseende är utan tvifvel Wöro socken, och Ilmarinen skall framdeles taga sig friheten meddela några af der diktade qväden, som framför andra socknar synas utmärka sig genom sin friska humor och sitt naiva behag.

Melodierne härflyta der ock oftast ur skaldens egen fatabur. Nu ligger framför oss ett häfte qväden af en enda poetissas hand, en inhysesqvinna från Nerpes socken och Rangsby. Hennes namn är Maria Johansdotter Berg, men allmännast är hon känd under namn af Pale-Maja. Redan hunnen en ålder af 66 år, efter att hafva under sitt långa lif skurit mången tröttsam lager såsom skolmästarinna, vandrande från by till by för att upptukta och i bokliga konster uppamma det vexande slägtet, har gumman som numera sjuk och uttröttad för det mesta slagit sig ned i ro i Nerpes, allt ännu

Pali-Maja var säkerligen inte i Vasa då staden brann 1852. Men om hon hade varit där hade det kanske sett ut så här. Bilden gjord med AI

sin skaldeådra i full gång. Hennes närmaste anhöriga, ehuru boende i en del af vårt land, der händigheten är temligen allmänt utbredd, hafva, ej mindre än Pale-Maja, väckt de närmaste socknars uppmärksamhet — väl ej som skalder, men genom sin konstfärdighet. Hennes bröder: Johan Blomberg, Mickel Högmark och Hans Vester äro alla urmakare, och brodren Matts sockensmed, brorssonen Josef (PaleJosef) sysslar med framgång med gjuteriarbeten — Pörtom kapellkyrka eger en klocka af hans hand — en annan brorson, Josef, är målare — alla autodidakter. Pale-majas poesier äro mest af religiöst innehåll, de röja ofta, att ”lärmor” tagit notis om ett och annat litterärt, särdeles i ett fägnerim, som hon improviserat öfver tillkomsten af Granfors’ pappersbruk i Pörtom; till formen äro de ganska flytande och falska rimslut finner man sällan. Om deras värde vilja vi låta läsaren sjelf dömma genom utdrag ur dem.”

Och följer den första versen av den dikt som publicerades i tidningen, den 16 april 1851:

Vårsång.

Prisom nu Gud med hjerta, mun och tunga,

levom, upphöjom Hans heliga namn,

Nu blir den tid, då tusen foglar sjunga,

Örter och blommor så skönt alstras fram.

Jorden nu grönskar, och löfven utspricka,

Alla insekter snart blifva så qvicka,

Strömmar och sjöar gladt gifva sitt gny, —

Hela naturen snart blifver helt ny.

Dikten ”Vasa Brand” skrev hon för att trösta alla de som blivit hemlösa på grund av den hemska branden i augusti år 1852. Enligt henne var branden Guds straff för människornas synder – och många av hennes samtida, inklusive prästerskapet, var nog av samma åsikt. Pali-Maja var djupt medveten om det syndiga liv som fördes i Vasa före branden. Nöjeslivet blomstrade, krogarna var många, danser ordnades en efter annan, resande teatersällskap förnöjde stadsborna.

Här är de två första verserna av Pali-Majas dikt om Vasa brand:

Min Gud, min gud, all godhetskälla

Jag faller ödmjukt i din famn;

Låt mina suckar för dig gälla,

Dem jag frambär i Jesu namn!

O, Helge Ande, för mig be´,

Så vinner jag bönhörelse.

Jab beder för de usla, arma

I nyss förbrända Wasa stad.

O, Fader, nådigt dig förbarma,

gör dessa sorgsna åter glad!

Din godhets källa flödar än

Af nåde ifrån himmelen.

Som ovan redan antyddes var Pali-Majas sista år dystra. Hennes livsverk som lärare var avslutat, det orkade hon inte mera med. Hon bodde i ett sidorum i mågens smedja. Hon fick litet spannmål av kommunen.

År 1882 utgavs en bok ”Folkdikter af Maria Berg eller Pali-Maja” redigerad av Isak Smeds, som benämns som student, och D:r Oskar Rancken. Pörtom Hembygdsförening gav ut en kompletterad nyutgåva år 1983. Denna redigerades av rektor Trygve Erikson.

Pali-Majas sista år var dystra. Det berättas att hon brände upp en del av sina dikter för att få värme i sin lilla stuga. Bilden gjord med AI

Pörtom Hembygdsförening reste en minnessten över Pali-Maja den 5 juli 1970 intill Österlandsvägen vid Pali-gårdarna. Eino Ketola, Pörtoms långvariga lärare, höll minnestalet, Eino Ketola var hembygdsföreningens ordförande vid denna tid. Pörtoms blandade kör under ledning av Ingrid Hagman sjöng. Vad de sjöng finns det inte uppgifter om, men man kan förmoda att visan ”När solen tänder sina strålar” stod på programmet. Denna visa troligen skriven av Pali-Maja går under namnet ”Pörtomsången”:

När solen tänder sina strålar

med kärlek tänker jag på dig

När aftonglansen himlen målar

Min tanke då är kvar hos dig.

Kirjoittaja:

Hans Björknäs

Denna text har tidigare publicerats i ”Naisten Ääni - Kvinnor bereättar”-biblioteket.

Lähteet:

Tidningen Ilmarinen den 18.4.1851

Folkdikter av Maria Berg eller Pali-Maja. Isak Smeds. Wasa Tryckeribolags tryckeri, 1882

Folkdikter af Pali-Maj. Redigerad av Trygve Erikson. Pörtom Hembygdförening, 1983

Vaasan kaupungin palo 1852. Ann-Mari Häggman, Finlands svenska folkmusikinstitut, 2002

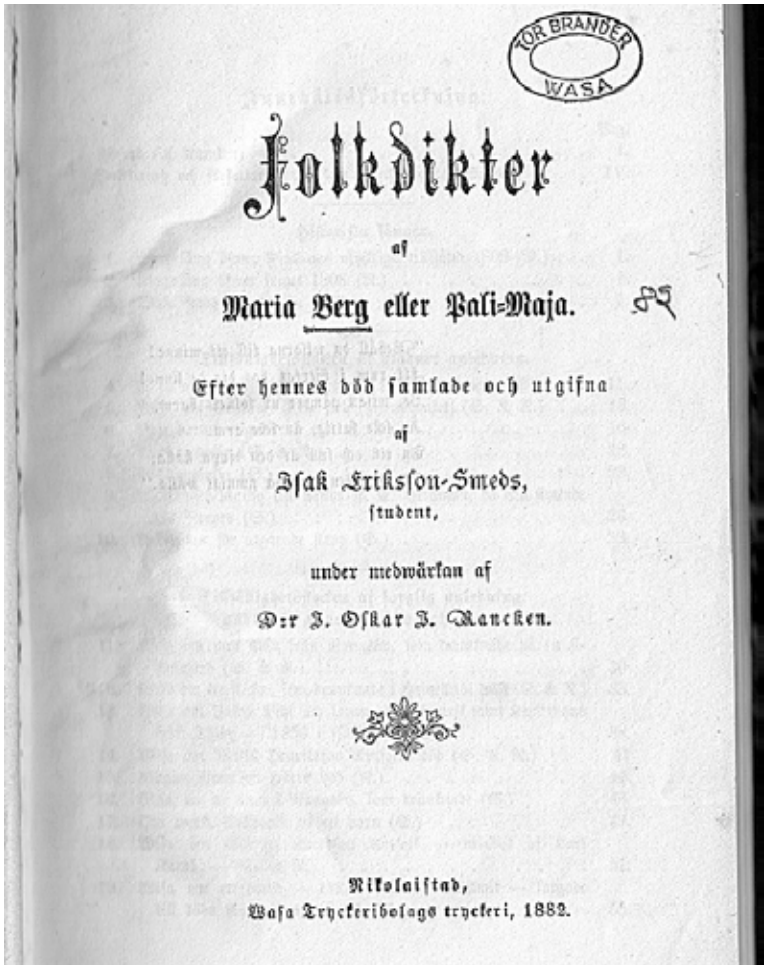

Pärmbilden till den diktsamling med Pali-Majas dikter som utgavs år 1882

Pörtom Hembygdsförening reste en minnessten över Pali-Maja den 5 juli 1970 intill Österlandsvägen vid Pali-gårdarna.

Ovan: Pali-gårdarna döljs nästan helt av lövrika björknar Nedan: Den nutida huvudbyggnaden vid Pali-gårdarna

Pali-Maja och dikten om Vasa Stads brand

Enligt henne var branden Guds straff för människornas synder – och många av hennes samtida, inklusive prästerskapet, var nog av samma åsikt.

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Pjelax i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pala eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: ”Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hågen.”

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land.

På sin tid var hon en av de mest aktade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: ”Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt allmännast sjungas över hela Österbotten och vilken jag i barndomen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning omtalas.”

Pali-Maj måste nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon ”skolmästarinna” och i den rollen handhade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med båt från Närpes. Hennes medresenärer lär ha betecknat henne som en ”sångfågel”.

Vasa brand och folkets klagan

En av Palis-Majas mest kända dikter handlar om den stora Vasa-branden den 3 augusti 1852, då nästan hela staden förstördes av eld. Branden är en av Finlands största stadsbränder, och över 2500 personer blev hemlösa. Flera dog, hela kvarter lades i aska och kyrkor samt skolor förstördes. Dikten skrev hon för att trösta alla de som blivit hemlösa på grund av den hemska branden

Palis-Majas dikt över denna händelse, ”Wasa stads brand”, är ett unikt tidsdokument. I starka religiösa bilder beskriver hon människornas förtvivlan, barn som flyr från elden, kyrkklockor som faller, och en stad som straffas av en vredgad Gud. Pali-Maja var djupt medveten om det syndiga liv som fördes i

Så här kunde Vasa Brand ha sett ut. Bilden gjord med AI

Vasa före branden. Nöjeslivet blomstrade, krogarna var många, danser ordnades en efter annan, resande teatersällskap förnöjde stadsborna. Enligt henne var branden Guds straff för människornas synder – och många av hennes samtida, inklusive prästerskapet, var nog av samma åsikt.

Samtidigt vädjar hon till Guds barmhärtighet, uppmanar till omvändelse och solidaritet med de nödställda. Det är en dikt som både sörjer och förmanar – den är lika mycket förbön som folkets kollektiva klagan.

Här är Pali-Majas dikt om Vasa stads brand och våra egna kommentarer till varje vers:

Min Gud, min gud, all godhetskälla
Jag faller ödmjukt i din famn;
Låt mina suckar för dig gälla,
Dem jag frambär i Jesu namn!
O, Helge Ande, för mig be´,
Så vinner jag bönhörelse.

Kommentar:
Dikten inleds som en bön. Talaren erkänner Guds godhet och sin egen ödmjukhet. Hon ber i Jesu namn, enligt kristen tradition, och vädjar till den Helige Ande att föra hennes böner vidare. Detta sätter tonen för en djup religiös meditation.

Jag beder för de usla, arma
I nyss förbrända Wasa stad.
O, Fader, nådigt dig förbarma,
gör dessa sorgsna åter glad!
Din godhets källa flödar än
Af nåde ifrån himmelen.

Kommentar:
Här blir bönen kollektiv – den gäller de drabbade i den brunna staden Vasa. Talaren hoppas på nåd och återupprättelse för de lidande. Guds barmhärtighet beskrivs som en evig källa som fortfarande flödar från himlen.

Mig tycks, jag hör den bittra Qwida,
Den gråt och tår av hwarje man,
Hur mången der fick händer wrida,
när staden stod i eld och brand,
när godsets räddning var förment
och rop till Herren var försent.

Kommentar:
Dikten övergår till en nästan profetisk återgivning av katastrofen. Talaren ”hör” folkets skrik – ett poetiskt uttryck för empatisk inlevelse. Paniken och hopplösheten skildras starkt, liksom hur snabbt elden förstörde allt hopp.

De späda barn, på golfwet gingo,
Blefw hastigt undan elden ryckt;
De sofwande i waggan fingo
åtnjuta samma swåra flykt
en bädda under himlen bar
war nu de rum, som woro qwar.

Kommentar:
En av de mest gripande verserna: barnens öde. Småbarn och spädbarn måste fly undan elden, vissa kanske i sömnen. Deras hem är nu bara den öppna himlen – en bild av hemlöshet och total förlust.

De gamla, som gråhåren bära,
ha aldrig sett en såpan nöd.
Ty eldens kraft månd allt förtärä
och många mänskor blefwo död,
som tänkte rätta gods och lif,
men sjelf ett rof för elden blefw.

Kommentar:
Även de äldre drabbas – deras livserfarenhet räckte inte mot denna katastrof. Vissa försökte rädda både liv och egendom, men hann inte undan lågorna. Här anas en moralisk lärdom: människans ägodelar är förgängliga.

Der hördes skri af alla munnar,
Af menniskor och kreatur,
Som ömkeligt sin nöd förkunna.
Ej syndat ha de arma djur,
Men måste lida för de brott,
Som menniskor mot Gud begått.

Kommentar:
Versen lyfter ett teologiskt tema: hela skapelsen lider av människans synd. Även oskyldiga djur skriker i nöd, vilket förstärker diktens känsla av kosmisk rättvisa och andlig skuld.

Ty eldens kraft ej kunde botas,
Han härjade med sådan fart,
Att ej dess grymhet kunde motas,
Fast allas möda war ospard.
Olycklig war den dagen wisst
för dem, som gods och lifwet mist,

Kommentar:
Branden framställs som en överväldigande kraft, ogenomtränglig för mänsklig motstånd. Olycksdagen lyfts fram som en historisk vändpunkt – där en hel stads liv raderades.

Elände öfwer allt elände,
Som nämnas kan bland jordens qwal,
Att se sitt hus och gods förbrände,
Och murar stå bland askans fall
och inte veta af det bo,
der man kan finna nattero!

Kommentar:
Diktens tema når sin emotionella kulmen. Hemlöshet, maktlöshet och rotlöshet skildras intensivt. Här talar talaren nästan som ett vittne, eller som någon som sett det själv.

Helt ömkeligt det månde låta,
När templets klockor föllo ned,
att sjelfwa englar kunde gråta,
när Gud i himlen war så wred,
att helgedomen stod i brand
och icke skyddas av Guds hand.

Kommentar:
Symbolikens höjdpunkt: när kyrkans klockor faller symboliserar det att även det heliga har drabbats. Guds vrede antyds – men också sorgen över att skyddet är borta.

Du Wasa stad, du landets krona,
som nyss i herrlig prydnad stod!
månn´ du på Gud förlorat trona
och lefwat uti övermod,
när Gud, som sådant inte tål,
lät dig få dricka wredens skål?

Kommentar:

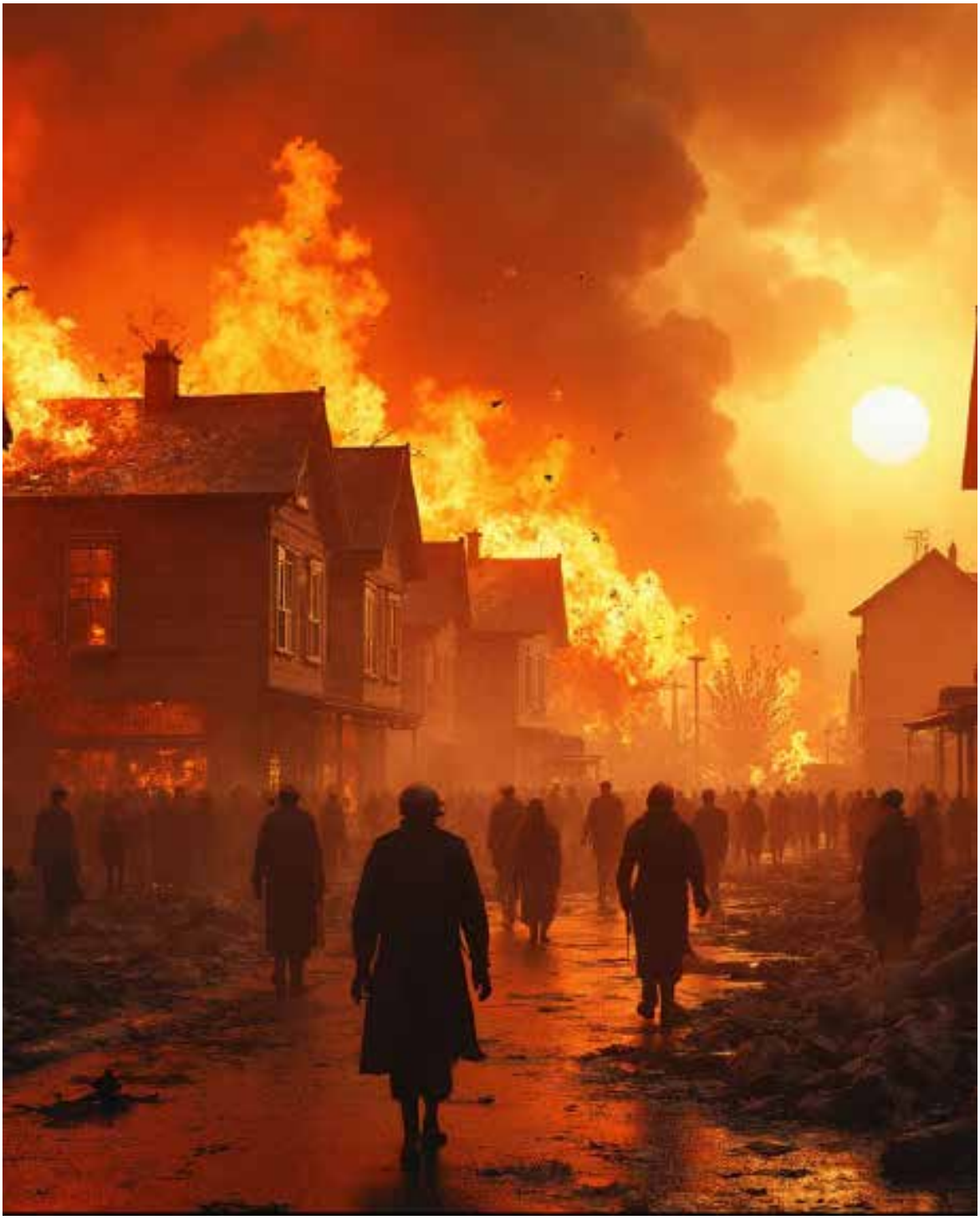

Så här kunde Vasa Brand ha sett ut. Bilden gjord med AI

Nu kommer den profetiska anklagelsen: staden Vasa kanske har glömt Gud. Den var en juvel – men högmod och avfällighet har lett till straff. Här talar talaren nästan som en gammaltestamentlig profet.

Månn´ der ej funnits fem rättfärdig´,
Som kunnat något då förmå,
Hwars böner äro uti wärde.
Hos Gud, som alltid wäl förmår?
De kunna släcka eld och glöd,
Ja, om det wore större nöd.

Kommentar:
En tydlig hänvisning till berättelsen om Sodom i Bibeln (1 Mos 18), där Gud skulle ha skonat staden för tio rättfärdigas skull. Här frågas: fanns det inte ens fem rättfärdiga i Vasa?

Månn´ det ej pressar gråt och tårar,
Att se sin´ barn husvilla gå?
O Gud! Du plöjde djupa tårar,
Täck dem ingen, du, som förmår,
Och skaffa hus och boning wisst
Åt dem, som lida nöd och brist!

Kommentar:
Talaren återvänder till empati och bön. Fokus ligger nu på de barn som förlorat allt. Gud ombeds att ta ansvar där samhället sviker – en bön om trygghet och vardagens behov.

Det hjerta, som nu icke böjes,
Att gifwa dessa understöd,
Det borde aldrig mer förnöjas
Med någon hjelp uti sin nöd.
Ty herren träffar hwarje manm
Wor´ han så riker som han kan.

Kommentar:
En kraftfull moralisk vers: de som inte hjälper de nödställda förlorar rätten till framtida hjälp. Här förs en social rättvisa in i den religiösa kontexten.

Jag slutar dessa sorgsna rader,
Som jag med tårar skrifvit har,
Med hjertlig förbön till Gud Fader,
Som rikedomen inte spar;
Hjelp dessa usla i sin nöd
Och giv dem än sitt daglig´ bröd!

Kommentar:
Dikten avslutas i bönens ton, liksom den började. En personlig vädjan för hela folkets skull. Den dagliga brödsbönen anknyter till Fader Vår – och kopplar därmed all nöd till det eviga behovet av Guds omsorg.

Pali-Maja – Pohjanmaan merkittävä kansanrunoilija

Maria Johansdotter Berg (1784–1867), paremmin tunnettu nimellä Pali-Maja, oli yksi Suomen varhaisimmista ja tuotteliaimmista naisrunoilijoista. Hän syntyi Pörtomin Pali-nimisessä taloryhmässä ja kasvoi lahjakkaassa perheessä, jossa oppimista arvostettiin ja monet sisarukset menestyivät käsityöläisinä, kelloseppinä ja sepänammateissa.

Pali-Majan runoilijan lahjat tulivat esiin jo nuorena. Hän toimi vain 18-vuotiaana kiertävänä koulunopettajana eli koulumestarittarena, opettaen lapsia eri puolilla Närpiötä. Samalla hän alkoi kirjoittaa runoja ja lauluja. Hänen kykynsä huomattiin laajasti, ja nuorena aikuisena hän matkusti jopa Tukholmaan asti. Matkatoverit kutsuivat häntä ”laululinnuksi”.

Pali-Majan elämä ei kuitenkaan ollut helppo. Vuonna 1814 hän sai aviottoman pojan, mikä tuohon aikaan oli sekä lain että yhteiskunnan silmissä vakava rikkomus. Hän joutui maksamaan sakkoja ja kantamaan tapahtuman aiheuttamaa häpeää koko loppuelämänsä ajan. Myöhemmin hän avioitui seppä Matts Mattsson Bergin kanssa ja sai neljä lasta. Avioliitto oli ilmeisesti vaikea, sillä miehen kerrotaan kärsineen alkoholiongelmasta.

Juuri tästä syystä Pali-Majaa pidetään myös alkoholin haittoja kuvaavan yhteiskunnallisen runouden edelläkävijänä Suomessa. Hänen tunnetuissa juomalaulujaan arvostelevissa runoissaan kuvataan perheiden kärsimystä, köyhyyttä ja väkivaltaa tavalla, joka oli aikanaan poikkeuksellisen rohkea. Runoista välittyy henkilökohtainen kokemus ja syvä myötätunto perheitä kohtaan, joita alkoholin käyttö koetteli.

Hänen tuotantonsa käsitteli monia aiheita: uskontoa, rakkautta, luontoa, avioliittoa, kuolemaa sekä paikallisia tapahtumia. Hän kirjoitti muun muassa Vaasan vuoden 1852 suurpalosta runon, jossa hän lohdutti kodittomiksi jääneitä. Hänen kevätrunonsa ja hengelliset laulunsa osoittavat myös vahvaa luontosuhdetta ja uskonnollisuutta.

Vaikka Pali-Maja oli tunnettu runoilija, hänen kirjoituksensa eivät tuoneet toimeentuloa. Miehensä kuoltua hän eli köyhyydessä ja kunnallisen avun varassa. Tarinan mukaan hän joutui eräänä kylmänä talvena polttamaan osan käsikirjoituksistaan saadakseen lämpöä. Tämän vuoksi suuri osa hänen tuotannostaan on kadonnut lopullisesti.

Noin viisikymmentä runoa on kuitenkin säilynyt. Ne julkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1882 kirjassa Folkdikter af Maria Berg eller Pali-Maja. Nykyisin Pali-Majaa pidetään merkittävänä osana suomenruotsalaista kansanrunoutta ja Pohjanmaan kulttuurihistoriaa. Hänen muistokseen pystytettiin muistomerkki Pörtomiin vuonna 1970. Hänen elämäntarinansa kertoo sekä poikkeuksellisesta lahjakkuudesta että sitkeydestä aikana, jolloin naisilla oli vain vähän mahdollisuuksia saada työnsä näkyviin.

***20* Photo Supplement**

abc

Pali-Maja – A Remarkable Poet of Ostrobothnia

Maria Johansdotter Berg (1784–1867), known by her pen name Pali-Maja, was one of Finland's earliest and most prolific female poets. Born in the village area of Pali in Pörtom, Ostrobothnia, she grew up in a gifted family where education, craftsmanship and creativity were highly valued.

Her literary talent emerged at an early age. At only eighteen, she worked as a travelling schoolteacher, educating children in several villages around Närpes. At the same time, she began composing poems and songs. Her reputation spread quickly, and during a journey to Stockholm as a young woman she was reportedly described by fellow travellers as a "songbird".

Despite her talent, Pali-Maja's life was marked by hardship. In 1814 she gave birth to a son outside marriage, an act considered both illegal and socially shameful at the time. She was fined and carried the burden of public disapproval for the rest of her life. Later she married the blacksmith Matts Mattsson Berg and had four children. According to local accounts, her husband struggled with alcoholism, making their marriage difficult and unhappy.

This experience inspired some of her most remarkable poetry. Pali-Maja is often regarded as one of the first Finnish poets to describe the destructive effects of alcohol on families. Her verses portray poverty, domestic suffering and emotional pain with unusual honesty and compassion. Through these poems she gave voice to women and children affected by addiction, long before such topics were commonly discussed in literature.

Her works covered a wide range of themes, including religion, love, nature, marriage, death and local events. She also wrote about the devastating Great Fire of Vaasa in 1852, offering comfort to those who had lost their homes. Many of her poems reveal a deep religious faith combined with a keen observation of everyday life.

Although widely respected, poetry brought her little economic security. After her husband's death she lived in poverty, relying on local charity and staying in a small room attached to her son-in-law's smithy. According to tradition, she was once forced to burn some of her manuscripts during a harsh winter simply to keep warm. As a result, a large portion of her literary work was lost forever.

Around fifty poems have survived, and they were collected and published in 1882 under the title Folkdikter af Maria Berg eller Pali-Maja. Today she is regarded as an important figure in Finland-Swedish folk literature and the cultural history of Ostrobothnia. A memorial stone erected in Pörtom in 1970 honours her legacy. Her story remains a powerful example of artistic talent, resilience and determination in an era when women rarely had the opportunity to preserve or publish their work.